

## AH İSTANBUL!

Ayşe Yazıcı Yavuz

■ Ne çok anım var seninle! Her semtinde ayrı bir korku, ayrı bir neşe, ayrı bir hüznün... Sen unutmuş olabilirsin, sen hatırlamak istemiyor olabilirsin ama ben hiçbirini unutmadım. Seninle tanışmamız ben henüz beş yaşındayken olmuştu. Babam dükkâna malzeme almak için sana gelirken “Ben de seninle geleceğim.” deyip peşine düşünce, ağlayıp sızlanıp “Seni özlerim, sensiz uyuyamam.” diye bacaklarına sarılınca, babam daha fazla dayanamayıp anneme benim için de küçük bir çanta yapmasını söyledi.

Dükkâna alınacaklar belliydi. Pil, otuz altılık *Fuji* filmlerden üç beş koli, argandizör için mercek, film banyosu için *stabilizer* ve *developer*, yirmi dörtlük *Kodak* marka film rulosundan birkaç koli ve yine birkaç kutu *Agfa* film. Benim babam dünyalar kadar büyük fotoğrafçıydı. Yanında olmalıydım babamın.

O zamanlar otobüsler şimdikiler gibi konforlu değildi ve yetişkinler içeride sigara içebiliyordu. Uzun yolculuklarda zaten midem bulanırken bir de maruz kaldığım duman yüzünden yol boyunca kusup babamın muavinden yarım saatte bir siyah kusmuk poşeti istemesine sebep olmuştum. Ne işim vardı benim bu ticari yolculukta değil mi? Ne işim olacak, babamla seyahat etmenin keyfi bambaşkaydı çünkü bana İstanbul’u gezdirecekti. Hem her kusma eylemimden sonra muavin bana poşetine pipet batırarak içtiğimiz sulardan getiriyordu. Sırf bu eğlence yüzünden ha bire su içtiğim için bu defa tuvalet ihtiyacım zuhur ediyor ve babamın başına çorap örmeye devam ediyordum. Yarım saatte bir babam şoföre sağda durmasını rica ediyordu. Sıkı mı şoför itiraz etsindi, babam gözlerini kocaman açıp “Çocuk bu, altına mı işesin?” derdi. Benim babam dünyalar kadar büyük bir kahramandı.

Otobüs sabahın erken saatlerinde Boğaz Köprüsü'nden Avrupa Yakası'na giriş yaparken ilk defa denizi gördüm. Üstündeki vapurları, kocaman kanatlı martıları, bir sürü minaresi olan ve bizim köydekinden binlerce kat büyük camileri... İstanbul bence "Allah Baba"nın en sevdiği şehirdi. Çünkü her şey çok büyük ve çok güzeldi. Acaba akrabalarımızın evi de çok büyük müydü? Acaba onların çocukları bu vapurlara binmiş miydi?

Otobüs, Esenler Otogarı'nda durdu. Yolcuların hemen hemen hepsi otobüsün altındaki kocaman bölümlerden çuvallar çıkarmaya başlamıştı, ortalığı keskin bir peynir ve tereyağı kokusu sardı. Biz peynir getirmedik, bizim çantamızda siyah kusmuk torbaları ve büzüşmüş su poşetleri vardı. Babam sanki ortak bir suç işlemişiz ve bundan da hayli keyif almışız gibi elinde tuttuğu ve faili benim olduğum çöp poşetini gardaki büyük çöp bidonuna atıp hemen bir taksi çevirdi.

Taksiye de ilk defa bindim, yol boyunca kocaman binalar, çok geniş caddeler, dev gibi heykeller, yol kenarlarında çiçek satan kadınlar, müzik eşliğinde dans eden ayılar gördüm. Ama en çok da eteklerinde koltuklar olduğu hâlde dönen bir balerinin olduğu ışıklı bir alan dikkatimi çekti. Burası lunaparkmış. Babama baktım, güldüm; o da güldü ve "İşlerimi halledeyim seni buraya getireceğim." dedi. Kucağına yatınca uyumuşum, gözümü açtığımda tek katlı ve İstanbul'a hiç yakıştıramadığım bir evin önündeydik. Ahşap kapılı, pencereleri küçücük, bahçesinde kocaman bir erik ağacı olan evden uzun etekli, seyrek ve sivri dişli bir kadın gülerek çıktı. Yengemmiş, hiç sevmedim ama belki kuzenlerim daha sevimlidir diyerek içeri girdim. Biri henüz yerde emekleyen sümüklü bir kız ile ondan bir iki yaş büyük çipil gözlü bir oğlan gördüm ve bütün hayallerim yıkıldı. Tüm gün ve tüm akşam hiçbirisi ile konuşmadan babamın kucağında oturup sonra da yine babamın koynunda uyudum. Ertesi sabah babam beni onlara emanet edip malzeme almaya gitti. O dönene kadar bahçede oturdum. İşlerini bitirdiği için sonraki gün beni Beşiktaş'a götürdü. Deniz müzesini gezirken bal mumu heykeller karşısında şaşkınlıkla dikilip kaldım. Bunlar nasıl heykeldi böyle, gözlerini benden ayırmıyorlardı. Saçları vardı, kirpikleri ve hatta ellerinde damarları... Oradan çıkınca lunaparka gittik, balerinin eteklerinde savrulurken avuçlarıma rüzgârı doldurdum. Gezinirken babam bana bir kese kâğıdı içinde can eriği, cam şişede gazoz, bir tane de beyazlı morlu uçan balon aldı. Bizim köydeki balonları biz kendimiz şişirdiğimiz için mi böyle yukarılara kadar çıkmıyordu acaba? Tartışmasız bizim dağların oksijeni sağlığa faydalıydı ama İstanbul'un helyumu da ruh sağlığına faydalıydı demek ki, balonum tepemde süzülerek beni takip ettikçe köydeki çocukların beni o şekilde görmesini çok arzu etmişim. Allah'tan babam dünyanın en iyi fotoğrafçısıydı ve köye dönünce çocuklara balonumla çektiğim fotoğraflarımı gösterecektim. Balonumun sevgisi öyle çoktu ki erik yemeyi unuttum ama gazoz çok güzeldi. Şişesinin içindeki sarı sıvının genzimden yukarıya tırmanıp burnumu yakarak dışarı çıkan gazı ne kadar eğlenceliydi. Çalkalayıp kulağıma tutunca ses çıkarıyordu gazoz ve şişenin üstünde spor yapan adamlar vardı. Onlar da

sarı giyinmişti. Derken bir patlama... Balonum babamın sigarasına değmişti. Bütün İstanbul başıma yıkıldı, sanki gök tepeme indi, o kocaman köprünün asma demirleri kopup denize doldu, camilerin minareleri sallandı, martılar canhıraş çığlıklar attı, çirkin dişli yengem pis pis gülmeye başladı, sümüklü kızı sürüne sürüne gelip eriklerimi yedi ve benim bütün düşlerim kamaştı; ruhum gıcırdadı.

Ağlamam dinince babam beni vapura bindirdi. Bu kocaman şey nasıl oluyor da suyun üstünde böyle ardında köpükler bırakarak ilerliyordu? İçinde mutlak mı vardı ki genç bir adam tepsile yolculara çay taşıyordu? Kırmızı beyaz, yuvarlak şeyler can simidiymiş; susamsız üstelik gevrek olmayan simitler. Bir çocuk için ne kadar soyut kavram varsa hepsini yüklenmiş bir vapurla Burgazada'ya giderken çata çata çata diye sesler çıkaran tekneler geçti yanımızdan. Bu deniz denilen yer ne kadar eğlenceliydi. O çipil gözlü oğlandan daha önce vapura bindiğim ve başımın yanından geçen martıları gördüğüm için patlayan balonu çoktan unuttum ama sana dair hafızamda taptaze kalan bir sürü anıyla büyüdüm. Sen şimdi bu satırları okurken ben çok uzaklarda olacağım İstanbul. Kırk yıl kadar uzakta...

İkinci karşılaşmamız ise ben yedi yaşındayken oldu, hatırlıyor musun? Demek hatırlamıyorsun. Haklısın, sen Konstantinopolis'ken İstanbul olmak için öyle çok badire atlattın ki yedi yaşındaki bir çocuğun incir çekirdeğini doldurmaya-  
cak anıları hafızanda elbette yer etmez. Ama ben de küçük bir kız çocuğu iken kocaman bir kadın olmak için öyle çok tarih yazdım ki yıllar geçtikçe anıları-  
mın içinde sen kocaman bir incir ağacına dönüştün. Seni hatırlayarak aklımda  
hep yeni masalar fethettim ve yeni bir fetih için hayal kuran tek ben değilmi-  
şim o sırada çünkü bir sabah babam “Bu köy, çocuklarımin geleceği için çok  
kısır.” deyip hepi topu iki çekyat ve bir vitrinden oluşan göçümüzü toplayıp  
senin kucığına koştu. Ama senin çocuğun çoktu ve kucığının en güzel yerleri  
önceden kapılmıştı, memelerin çocuk emzirmekten pörsümüştü, süten kesil-  
mişti, bize de Beyoğlu'nun daracık bir sokağında, küçücük, manavdan bozma  
bir dükkân kalmıştı. Şimdilerde *homeoffice* denilen zimbirtinin mucidi babam  
olabilir çünkü iki ayrı kira ödemememiz için orası bize hem ev hem dükkân  
olacaktı. Baskı makinesinden gelen fotoğraf ilacı kokularına annemin arka  
tarafıta pişirdiği bamya kokusu karışacak ve benim masalsı İstanbul hayalim  
Adile Naşit ile Münir Özkul'un *Bizim Aile* filmine evrilecekti. Sokakta değildik  
ama evde de değildik. Zamanın ortasında pili bitmiş bir saat kaderi yaşıyorduk.  
Vardık ama yoktuk, sen bize bakıyordun ama bizi görmüyordun. Tanpınar'ın  
“*Ne içindeyim zamanın, ne de büsbütün dışında*” dizelerinin et ve kemik hâliyidik.  
Bu semt senin sarayının müştemilatıydı âdeta. Üvey evladın, görmek isteme-  
diğin kusurun, unutmak istediğin bir hatıra, getton... Beyoğlu... Şimdi milyon  
dolarların bir göz ev almaya yetmediği o semti bir de o zamanlar görselerdi!  
Yağmurun bile fukara bir öfkeyle yağdığı, akşamın gariban bir ezgiyle çöktüğü,  
sabahın tembel ışıklarıyla aydınlatıldığı, insanların kırk yamalı gezindiği, so-  
kaklarında uçan balon satılmayan, lunaparkı olmayan, balerinlerin uğrama-  
dığı, zenginlerin neyi varsa ve çoksa, hiçbirinin orada olmadığı Beyoğlu...

Manavdan bozma o rutubetli dükkânda kardeşimle ben öksürmeye başlayınca sivri dişli yengemler ile aynı evde yaşama kararı aldık. Annem mahcup, dayımda ise “Ağrımayan başıma çaput oldular.” bakışı, çipil gözlü oğlanla kardeşimin kırık bir oyuncak araba yüzünden kavga edişi, o rutubetli dükkânı aratmayan ve gece boyunca damı akan gecekondu, o dönem evlerde parke olmadığı için direkt kara beton üzerine serilen yer yatakları...

Yine de çok güzeldin benim için. Bu evden deniz görünüyordu, vapurlar görünüyordu, o yıl hizmete açılan Fatih Sultan Mehmet Köprüsü görünüyordu, Boğaziçi Üniversitesi görünüyordu, hatta patika yoldan inince Tefvik Fikret'in Aşiyân'ına varılıyordu ve ben Türkan Şoray İlkokulunda okuyacaktım. Bu kadar ünlü insanın isminin yanında anılmak benim için büyük şerefti. Kim bilir köydeki çocuklar bana ne kadar imrenecekti; resmen sınıf atlamıştım yahu! O yüzden fakirliği, babamın motosikletle işe gitmelerini, annemin çeyizlik dantel öreerek para kazanma çabalarını, sabahları ıslak yüzle uyanmayı, beslenme çantamın kendisine layık görmediği kakaolu sütleri, zengin çocuklarının teneffüste yediği fıstıklı salamlı sandviçleri, bitmek bilmeyen ve yürüdükçe uzayan okul yolunda şişede çalkalanmaktan tereyağına dönüşen ayrıni, yarısını kardeşime götürmek için ayırdığım simidi boş ver gitsindi. Sen benim için vefasız, acımasız, yüzüne karşı söyleyemediğim “Güzel olduğunuz kadar küstahsınız da!” bakışı taşıyan, yalıların önünden geçenlerin yüreğine işporta sevdalar dağıtan ama kendisine âşık olmaktan vazgeçilmeyen bir sevgiliydin İstanbul!

Meğer taşın toprağın zalimmiş, seni yenemedim İstanbul!

İşler kesatti ve bu da yetmezmiş gibi babam motosiklet kazası yapmıştı. Kırığı çıkığı yoktu ama ağır yaralandığı için işe gidemiyordu. Beyoğlu da babamın yokluğunu hissetmiyordu. Kuş uçmaz, kervanların ise “Aman be canım ne işimiz var orada?” dediği sokakta kim fark ederdi fotoğrafçı dükkânının kapalı olduğunu, zaten açıkken de fark eden yoktu. Babamın ve kendi yetmezmiş gibi kuyruğuna kabak misali bağladığı karısı ve iki çocuğunun varlığını her geçen gün daha çok hatırlayan tek kişi dayımdı. Ev üstüne ev olmaz sözünü ben her ne kadar bir evin üstüne atılamayan ikinci kat olarak anlasam da meğer dayım yemek sofrasına bizimle oturmuyarak bu atasözünün anlamını yeterince açıklıyormuş. Sonraki günlerde sivri dişli yengemin, çocuklarına diğer odada gizlice dondurma ve kurabiye yedirdiğini görünce kendimi “Pal Sokağı Çocukları” gibi hissetmeye başladım. Annem de “Bayan Nemeçek” misali zatürre olmuş ruh hâlimize üzülyordu. Bu sebeple bizi bu utançtan ve o zamanlar adının travma olduğunu bilmediğimiz çocukluk acısından uzaklaştırmak için Kapalı Çarşı'ya götürdü.

Kapalı Çarşı... Çocuk aklımla ürettiğim *Binbir Gece Masalları*'nın mekânı... Baharat Yolu'nun ruhumdan geçen hattı... Allı pullu gelinlerin, defli zilli toyların, altınlı gümüşlü beylerin, incikli boncuklu prenslerin hikâye kitaplarından fırlayıp önüme düştüğü yer... Nasıl güzeldi senin çarşıların, nasıl güzeldi yem

verdiğim güvercinlerin, nasıl güzeldi bayram sabahı avlusuna kondukları Süleymaniye'ye şiir yazan Yahya Kemal'in ve onun Ankara'yı sevme sebebinin dönüşlerinin sana olması.

Bu şehir bizi yutar, diyen babamın yine radikal ve ani kararıyla göçümüzü toplayıp doyamadığımız yerden doğduğumuz yere doğru yola çıktık. Seni, perikızına âşık olan çoban duygularıyla sevdim İstanbul!

Sana yıllar sonra yeniden gelecektim ve "Bir zamanlar fakir ama gururlu bir kız vardı..." bakışımı denizdeki vapurlarını izleyecektim. Sahi sen de beni özlemiş miydin? Hiç aklına geldim mi? Doğa Tepe Park'ta -henüz lüks kafeteryalar yokken- kuzukulağı toplayıp yiyen ve hayatın ekşi yüzüne şekerli ve yapış yapış gözleriyle bakan o çelimsiz kız çocuğu için bir kerecik olsun "Acaba şimdi nerede, ne yapıyordur?" diye sordun mu kendine? Biz seninle anlaşmalı boşanmıştık. Sen daha iyi bakarsın diye umutlarımın velayetini sana bırakmıştım. Gördüğüm kadarıyla bakmışsın da ama onlara benim için "Sizin anneniz bir melekti yavrum!" dememişsin belli ki! Tarlabası beni tanımadı, ben onu yolda görsem tanımam. Serpilmiş, büyümüş, süslenmiş, hâli vakti yerinde bir semt olmuş. Viran apartmanlarının pencerelerine gerilmiş çamaşır iplerinden kurtulmuş. Kaldırımları pırıl pırıl, sokaklarında kavga gürültü dinmiş, insanları kravatlı, çocukları semiz, kadınları bakımlı... Görmeyeli kendine çok iyi bakmışsın İstanbul!

Bu gelişimde yanımda babam yok. Yedi sene evvel ayrıldı bizden, yaşasaydı eminim birlikte gelirdik, yine vapura binerdik ve Kız Kulesi'nin yanından geçerken hikâyesini anlatırdık birbirimize. Büyürken çok kitap okuduğum için bu defa ben ona anlatırdım hikâyeyi, hatta devamına da Sunay Akın'dan bir şiir eklerdim:

*Çocuğunu asma köprüde sallayan bir annedir İstanbul,*

*Ki onun içi süt dolu biberonudur kız Kulesi,*

*Soğusun diye suya tutulan.*

Babam yine benimle gurur duyup "Bu kız aynı bana çekmiş!" derdi. Oltalarımızı alıp balığa giderdik belki. Yokuş çıkmaya alışkın ciğerlerimizi şişire şişire Bebek'ten yukarı tırmanır, hatta birden güzergâhı Rumeli Hisarı'na çevirirdik belki. Fatih'in bir koyun postu karşılığında aldığı araziye diktirdiği surlara bakıp yüreğimizdeki tarih aşkının ateşini körüklerdik. Babam yaşasaydı eminim yine seninle yaşanmayacağını söylerdi. Çünkü sen evlenilecek değil eğlenilecek bir şehirsin İstanbul!